

Anton Maria Raffo

Nato a Varsavia, Bolesław Leśmian (1878-1937) trascorse l'infanzia e gli anni giovanili a Kiev, dove compì gli studi: così le sue prime poesie sono in russo. Rientrò nella Polonia etnica ai primi del XX secolo. Un po' più diffusa notizia, in italiano, su Leśmian e sulla sua opera si trova in Carlo Verdiani, *Poeti polacchi contemporanei*, Milano, Silva editore, 1961 (ivi anche una quindicina di poesie tradotte: pp. 27-39).

Le poesie qui tradotte:

Cronache lunari (*Лунный летописец*, "Il cronista lunare", prima pubblicazione in "Весы", 1907, nr. 10).

A sera (*Wieczorem*, da *Sad rozstajny*, "Il pomario sul bivio", 1912; altra versione italiana già di Verdiani, in *Poeti polacchi contemporanei*, cit., p. 28).

Gdy bym spotkał... (***, prima pubblicazione in "Bluszcz", 1912, nr. 20, col titolo *Żal*, "Rimpianto").

Cavallo (*Koń*, da "Łąka", 1920).

Nel cespuglio di lamponi (*W malinowym chruśniaku*, ivi, 1920).

Zmienionaż... (***, ivi).

Il ciabattino (*Szewczyk*, ivi).

Un segreto (*Tajemnica*, prima pubblicazione in "Tydzień Polski", 1922, nr. 16).

Felicità (*Szczęście*, prima pubblicazione in "Gazeta Polska", 1937, nr. 1; altra versione italiana già in Verdiani, cit., p. 38).

I testi originali sono presi da B. Leśmian, *Poezje zebrane*, red. A. Madyda, Toruń, Argo, 1995.

Come tradurre la poesia? Io direi di tradurre solo quella che ci piace, i.e. quella che abbiamo capito: quella di cui avvertiamo un alito, che noi sappiamo in qualche modo riprodurre. A me, le mie rese piacciono. Mi piacciono le mie rime (la rima è necessaria a rendere rima; e anche le sdrucchiole, si badi, funzionano bene come rima: vedi qui *Il ciabattino* e *Felicità*).

Лунный летописец

Столетний, одинокий,
Свои он пишет строки
В тумане, где луна
Полувидна.

Он пишет о победах,
О прадедах и дедах,
О лунном зле-добре
И серебре.

О призраках и чарах,
И о влюбленных парах:
Зачем сошлись в саду,
В каком году...

О маях и апрелях,
О лютнях и свирелях,
О вздохах на луне
И обо мне.

А я, бессонной ночью,
Следя его воочью,
Горя ночным огнем,
Пишу о нем.

Cronache lunari

Lassù lui, centenario,
Se ne sta solitario,
E scrive sue pagine
Nella caligine,

Dove di bruma
Si vela la luna.
La storia scrive
Degli avi e nostra,

Vicende vive,
Dolci ed amare,
Di questa giostra
Tutta lunare.

Delle fantasime,
Degli incantesimi,
Di innamorati
Stretti abbracciati,
Che baci si danno,
In che notte, in che anno...

Gli aprili, i maggi,
Certe serate,
I lievi arpeggi,
Le serenate,
La mia fortuna
Al chiar di luna.

E io qui, insonne,
Su in alto scruto
Lo spazio muto
Dei cieli bui,
Guardo e anch'io scrivo,
Scrivo di lui.

Wieczorem

Mrok się gęstwi po sadzie, ziemny powiał chłód,
Zda się, iż dal zbłąkana podchodzi do wrót...
Wiatr się zsunął ze strzechy na gałęzie drzew –
Czy on we mnie tak śpiewa? Widzę poprzez
śpiew,
Jak księżyc wschodzi nad borem!

A sera

Più fitto il buio, e il freddo che sale da terra,
Una sperduta distanza par farsi qui accanto...
Calando dal tetto il vento sui rami si asserra,
E ora mi canta dentro: intravedo nel canto
La luna che s'è levata!

W podwórzu, dokąd zajrzał spoza ciemnych
brzóz,
Rozwidniła się studnia i samotny wóz,
Między szprychy zniecka oświetlonych kół
Duch, drogi nie znający, na nocleg się wsnuł
Wieczorem, późnym wieczorem.

Poprzez szyby moich okien, zapatrzonych w staw,
Blask upada i tli się wśród wilgotnych traw.
W dłoni mojej zerwany doumiera wrzos.
Jakże dziwno wymówić własne imię w głos
Wieczorem, późnym wieczorem!...

Cień mój, co we dnie kładł się na złocisty łan,
Nocą pragnie zapełnić pustkę moich ścian.
Do szyb, znikąd zjawione, lgną puszyste émy –
Staw posrebrniał i widzi inaczej niż my,
Jak księżyc wschodzi nad borem...

*** (Gdybym spotkał...)

Gdybym spotkał ciebie znowu pierwszy raz,
Ale w innym sadzie, w innym lesie –
Może by inaczej zaszumił nam las,
Wydłużony mgłami na bezkresie...

Może innych kwiatów wśród zieleni bruzd
Jęłyby się dłonie, dreszczem czynne –
Może by upadły z niedomyślnych ust
Jakieś inne słowa – jakieś inne...

Może by i słońce zniewoliło nas
Do spłonięcia duchem w róż kaskadzie,
Gdybym spotkał ciebie znowu pierwszy raz,
Ale w innym lesie, w innym sadzie...

Koń

Koniu krzywy, koniu siwy,
Ozdobiony łąchem grzywy,
Kocham zawiew zmydlonych twym potem
rzemieni
I oddech, juchą parnej dymiący zieleni.

Rischiara la corte, e il pozzo e lì il carro
lasciato:
Sbucato dal bosco, uno spettro, persa la strada,
Lo vedi che in mezzo alle ruote s'è accovacciato,
E dorme, ammicchiato lì sotto, e nessuno gli bada,
In questa sera avanzata.

Alle finestre il chiarore si fa illividito,
Ma sullo stagno e sull'erba bagnata si esalta;
Il brugo che stringo in mano è ormai appassito.
Fa effetto pronunciare un nome a voce alta
In questa sera avanzata!...

L'ombra mia che oggi lunga s'indorava nel campo
Ora ch'è notte empie il vuoto di queste pareti.
Ai vetri pelose falene in cerca di scampo;
E s'è inargentato lo stagno in mezzo ai canneti,
Vedendo la luna levata...

* * *

Se ti incontrassi un'altra prima volta,
Ma se altro fosse il bosco,
Altri fossero gli alberi a stormire,
Da quelli che conosco...

Forse altrimenti le mani tremanti
Cercherebber viole,
E udresti dalla bocca mia inesperta
Forse altre parole...

Altro il rossore che avrebbe il tuo viso
Fra rose rosse immerso,
Se ti incontrassi un'altra prima volta,
Ma in un bosco diverso...

Cavallo

Cavallo, vecchio cavallo pezzato,
D'uno straccio di criniera agghindato:
Dei finimenti tuoi sudati amo l'odore,
E del fumante alito tuo l'erbosio afrore.

Abyś nie chadzał w niebie bosi
 I stóp nie ranił o błękity!
 Niech duchy, pałac gwiazd pochodnie,
 Powiedzą kiedyś w chmur powodzi,
 Że tam, gdzie na świat szewc przychodzi,
 Bóg przyobuty bywa godnie!

Błogosławiony trud,
 Z którego twórczej mocy
 Powstaje taki but
 Wśród takiej srebrnej nocy!

Dałeś mi, Boże, kęs istnienia,
 Co mi na całą starczy drogę –
 Przebacz, że wpośród nędzy cienia
 Nic ci, prócz butów, dać nie mogę.
 W szyciu nic nie ma oprócz szycia,
 Więc szyjmy, póki starczy siły!
 W życiu nic nie ma oprócz życia,
 Więc żyjmy aż po kres mogiły!

Błogosławiony trud,
 Z którego twórczej mocy
 Powstaje taki but
 Wśród takiej srebrnej nocy!

Tajemnica

Nikt nas nie widział - chyba te ćmy,
 Co puszyścieją w przelocie.
 I tak nam słodko, że tylko - my
 Wiemy o naszej pieszczocie.

Młodsza twa siostra, zrywając wrzos,
 Śledziła szept nasz daleki...
 I mówiąc z nami, ucisza głos –
 A milknąc – spuszcza powieki.

I po ogrodzie mknie wzdłuż i wszerz,
 Zaprzepaszczone w swym śpiewie!
 I tak nam słodko, że ona też
 Wie o tym, o czym nikt nie wie...

Che Tu non vada scalzo sulle nuvole,
 O non Ti faccia male con gli zoccoli!
 E tra loro lo dicano pure gli angeli
 Quando a sera le stelle in cielo accendono:
 Sì, al mondo esiste un calzolaio abile,
 Che fa le scarpe su misura a Dio!

Lavoro benedetto,
 Sotto il povero tetto:
 Quella scarpa donata
 Nella notte argentata!

Tu, o Dio, che un giorno mi facesti esistere,
 E ancora fai ch'io possa quaggiù muovermi,
 Perdona se nella mia vita umile
 Oltre alla scarpa altro io non sappia porgerTi.
 Il mio lavoro è qui sopra la crepida,
 E allora avanti a maneggiar la lesina!
 Nella vita è la vita che fa vivere,
 Dunque viviam, viviam fino alla lapide!

Lavoro benedetto,
 Sotto il povero tetto:
 Quella scarpa donata
 Nella notte argentata!

Il segreto

Nessun ci aveva visti, se non forse
 Quei moscerini vorticanti in volo,
 E ci era dolce sapere noi solo
 Le tenerezze poc' anzi trascorse.

Cogliendo il brugo, la tua sorellina
 Aveva colto anche il nostro bisbiglio:
 Con noi, parlando, ha una strana vocina,
 O, tacendo, pudico abbassa il ciglio.

Ora in giardino si aggira qua e là,
 Tra le airole canticchia sommessa,
 E a noi è dolce sapere che anch'essa
 Sappia quello che nessun altro sa...

Szczęście

Coś srebrnego dzieje się w chmur dali.
Wicher do drzwi puka, jakby przyniósł list.
Myśmy długo na siebie czekali.
Jaki ruch w niebiosach! Słyszysz burzy świst?

Ty masz duszę gwiazdną i rozrzutną.
Czy pamiętasz pośpiech pomieszanych tchnień?
Szczęście przyszło. Czemuż nam tak smutno,
Że przed jego blaskiem uchodzimy w cień?...

Czemuż ono w mroku szuka treści
I rozgrzesza nicość, i zatracą kres?
Jego bezmiar wszystko w sobie zmieści
Oprócz mego lęku, oprócz twoich łez...

Felicità

Un che d'argenteo lassù tra le nuvole.
Bussa alla porta il tuono. Avrà una lettera?
Ed eravamo stati lì aspettandoci.
Che sommuoversi in cielo! Senti il turbine?

L'anima tua è stellare e tanto prodiga.
Ricordi quei sospiri? E quanta ansima!
Felicità. E perché esser malinconici
Se a quel fulgore l'ombra farà seguito?

Perché cercare ancora nella tenebra,
Ed assolvere il nulla oltre il suo limite?
Fummo felici, e ora cercare è inutile,
Oltre al tremore mio, e alle tue lacrime...